

IN MEMORIAM

Люба Огненова-Маринова

17 юни 1922 –
18 ноември 2012 г.

Люба Огненова-Маринова е родена на 17 юни 1922 г. в гр. Охрид в семейството на български интелектуалци. Завършва френско основно училище в Битоля през 1932 г., след което учи в класическа гимназия в Тирана. Завършва кореспондентски курс в Рим. После постъпва в специалност история на Софийски Университет „Св. Климент Охридски“ и завършва през 1946 г. с профил класическа археология. Независимо от бляскавите успехи, които постига по време на следването си, тя е раздвоена по кой път да поеме, защото и рисува много добре. Можеше да бъде и изявен художник, но тя поема пътя на археологията.

През 1948 г. Люба Огненова е назначена като и. д. уредник на Шуменския музей. Активно участва в разкопки с Вера Мавродинова и Иванка Жандова. Инвентира находките от Преслав и Мадара. Първата нейна публикация върху регионалната проблематика е през 1950 г. – „Рисунки на конници върху вътрешната крепост на Преслав“. В края на 1948 г. постъпва в античния отдел на Археологическия музей – София. Важен момент от нейната кариера за израстването ѝ като специалист в областта на тракийската и класическата археология е участието ѝ в екипа, проучващ тракийския град Севтополис, под ръководството на проф. Д. П. Димитров от 1948 до 1954 г. Имайки предвид качествата ѝ проф. К. Миятев я насочва към работа с атичната бронзова пластика, увенчана години по-късно в монография, издадена на френски език и оставаща водещо изследване в тази област. Тя е един от инициаторите и организаторите на VIII международен конгрес по античен бронз, проведен в България през 1984 г.

Ерудицията и нестандартното мислене, съчетани с наблюдателност и дълбок усет към изобразителните паметници са в основата на сензационното разчитане на т.н. „илирийски“ надпис върху пръстен от Коман, Северна Албания. Убедителното представяне на тази теза на международен форум в Чехословакия, е повод тя да бъде

Обр. 1. На разкопки

поканена за едногодишна специализация във Френската школа в Атина през 1960 г., precedent за „онези години“, дал ѝ възможност да обогати ерудицията си и да установи трайни контакти с много от водещите специалисти по класическа археология.

В своята научна кариера Люба Огненова се наложи като един от най-добрите български специалисти в областта на античната археология и история. Основна тема на научните ѝ интереси е културата на траките през I хилядолетие пр. Хр. и по-специално – традициите в тракийското изобразително изкуство. На Люба Огненова българската археология, и в частност археологията на тракийската древност, дължат много иноваторски и оригинални идеи в областта на религията, металообработването, торевтиката, ювелирството и особено въоръжението и военното дело. Един съществен дял от нейното научно наследство, пионерско за археологията, не само на Тракия, но и на класическия свят, е свързан с изследванията ѝ на защитното въоръжение открито в Тракия. Базата, създадена от нея, с органичното съчетаване от античните извори, анализът и интерпретацията на археологическите находки и комплекси от Тракия, в пряка връзка с известното за Гърция и Източното Средиземноморие до началото на 60-те години, е все още еталон за публикации в този дял на културната история на Тракия.

Редица нейни трудове са посветени на проучването на историята и културата на гръцките колонии по българското Черноморие, както и на гръцкото и римско изкуство въобще. От 1957 г. до 1983 г. ст. н. с. Люба Огненова-Маринова бе неизменно заместник ръководител на археологическите разкопки в Несебър. Тя има изключително големи приноси в проучването на античния град и на най-забележителните му паметници. С името на Люба Огненова е свързано началото на организирането и

Обр. 2. С водолази

провеждането на подводни археологически проучвания по българското Черноморие. През 1961 г. тя става първата жена – водолаз – археолог и работи в Несебър заедно с проф. Велизар Велков. Тя поставя началото и на подводните археологически проучвания в Несебър като открива части от потъналите крепостни стени на града и локализира месамбрийските пристанища. Под нейно ръководство северозападно, източно, югоизточно и южно от града са открити сектори от куртината на тракийската, елинската, късноантичната и средновековната крепост. Проучванията на шестоъгълната кула, фланкираща северозападната порта на полиса, са същевременно принос и в полиоркетиката на класическата древност. Документирането на трасето на укрепителните съоръжения води до изясняване на причините и механизмите на процесите, довели през вековете до драстично намаляване на територията на полуострова. Освен в археологическите проучвания, Люба Огенова участва активно в подготовката и издаването на трите тома от поредицата „Несебър“. За цялостната си дейност тя заслужено бе удостоена и с със званието „Почетен гражданин на Несебър“.

Тя е един от авторите на идеята за изучаване на културното развитие на Тракия в контекста на нейните контакти чрез моретата – т. нар. „Thracia Pontica“, превърнала се в мото на поредица от изключително плодотворни международни симпозиуми провеждани в Созопол.

До 1983 г. Люба Огенова-Маринова работи в Археологическия институт и музей при БАН, като старши научен сътрудник. Тя беше дългогодишен член на научните съвети при институтите по археология и тракология при БАН, на катедрата по археология при Софийския университет, където чете лекции по тракийска археология. Тя беше действителен член на Френската школа в Атина, член-кореспондент на Археологическия институт във ФРГ, на международната асоциация по епиграфика.

Участвала е с доклади в редица научни форуми у нас и в чужбина. Изключителна нейна заслуга е и популяризирането на българската археологическата наука и нейните постижения по света. Люба Огненова е автор на повече от 100 научни публикации: книги, студии и статии, много от които са в реномирани чужди издания, периодични списания и акти на международни научни форуми.

Люба Огненова бе обичана и уважавана заради нейната непринуденост и естественост в общуването с колеги от всички нива – от студента до връстниците – ерудити. С лекота тя споделяше свои наблюдения и идеи и свободно дискутираше виждания, различни от нейните, в един свободен от догматика поглед за културата на Тракия и траките.

За изключителните си научни приноси и обществена дейност тя бе удостоена с орден „Кирил и Методий“ II степен, медал „100 години БАН“ и много други отличия.

Трудно е да се запълни празнината, оставаща след такава личност.

Поклон пред светлата памет на учения, учителя и човека – Люба Огненова-Маринова!

Тотко Стоянов

БИБЛИОГРАФИЯ на трудовете на Люба Огненова-Маринова

1. Рисунки на конници върху вътрешната крепост на Преслав. *Разкопки и проучвания*, 4, 1950, 195-206
2. Опит за реконструкция на два щита от Тракия. *Известия на Археологическия институт*, 18, 1952, 61-81
3. Художествени занаяти в Тракия през епохата на робовладелския строй. *Отечествен фронт*, 1954
4. Сребърни съдове от деценията на император Лициний. *Известия на Археологическия институт*, 19, 1955, 233-243
5. Огненова, Л., С. Георгиева. Разкопките на манастира под Вълкашина в Преслав през 1948-1949 г. *Известия на Археологическия институт*, 20, 1955, 373-417
6. Севтополис. *Наука и техника*, 1955, 1
7. Античната скулптура в Археологическия музей на БАН. *Наука и техника*, 1956, 3
8. Казанлъшката гробница. *Наука и техника*, 1956, 2.
9. Илирийският надпис от Северна Албания. *Изследвания в чест на акад. Д. Дечев*. София, 1958, 333-341
10. Някои аспекти на Бендида върху паметниците от Тракия. 22, 1959, 81-95

11. Ризници на траки от V-III в. пр.н.е. *Археология*, 1959, 1-2, 30-37
12. Седми международен конгрес по класическа археология в Рим. *Археология*, 1959, 1-2, 57-58
13. Nouvelle interpretation de l'inscription „Illyrienne“ d'Albanie. *Bulletin de Correspondence hellénique*, 83, 1959, 794-799
14. Един ден в Помпей. *Наука и техника*, 1959, 7
15. Една мозайка от Пауталия. *Известия на Археологическия институт*, 23, 1960, 231-237
16. Les fouilles de Mesambria. *Bulletin de Correspondence hellénique*, 84, 1960, 229-232
17. Alcune nitazioni sulle lamine d'oro e sui pettorali rinvenuti in Tracia e Macedonia. *Atti del VIImo Congresso internazionale di Archeologia classica*, 3. Roma, 1961, 117-122
18. Les cuirasses de bronze trouvée en Thrace. *Bulletin de Correspondence hellénique*, 85, 1961, 501-539
19. На острова на Минос. *Наука и техника*, 1961, 5
20. Нов надпис на стратега Аполоний Ептайкиент. *Известия на Археологическия институт*, 25, 1962, 195-203
20. По Егея. *Турист*, 1962, 2
21. Подводна археологическа експедиция. *Картинна Галерия*, 1962, 8
22. Най-старият град. *Наука и техника*, 1962, 12
23. За произхода и появата на „беотийския“ щит. *Известия на Археологическия институт*, 26, 1963, 107-114
24. Survivances de la civilisation mediteraneenne du Ile millenaire en Thrace, vers la seconde moitie du Ier millenaire. *Acta antiqua Philippopolitana. Studia archaeologica*. Sofia, 1963, 27-34
25. Погребения от некропола на Сердика, открити на ул. „Бенковски“. *Сердика. Археологически материали и проучвания*, 1. София, 1964, 153-158
26. Lastra iscrita di una ara. *Fasti archeologici*, 16, 1964, 241
27. Une pierre milliaire de Serdica de l'époque de Septime Severe. *Eirene*, 2. Praha, 1964, 155-164
28. Първи международен конгрес по балкански и югоизточно европейски изследвания. *Археология*, 1966, 3, 65-68
29. Професор Доро Леви. Италиански разкопки в Гърция и най-старите европейски цивилизации. *Археология*, 1966, 1, 70
30. Les briques à estampilles de Nessèbre. *Nessèbre*, 1. Sofia, 1969, 109-120
31. Dernières transformations des remparts romano-byzantins. *Nessèbre*, 1. Sofia, 1969, 95-107
32. Venedikov, Iv., L. Ognenova, T. Petrov. Disposition, fouilles et remparts de Nessèbre du cote occidental. *Nessèbre*, 1. Sofia, 1969, 29-84
33. Единадесети международен конгрес „Ейрене“, Варшава, 1968. *Сп. БАН*, 1969, 1, 168
34. Les motifs decoratifs des armures en Thrace au IVè s. av. n. ère. *Ier Congres international des etudes balkaniques et Sud-Est europeennes*. Sofia, 1970, 397-418

35. Messambria. *Enciclopedia dell'arte antica*. Roma, 1970, s.v. M.
36. Nouvelles donnees sur les artisanats en Thrace au IVe s. av. n. ère. *Eirene*, 11. Varsovie, 1971, 485-492
37. Две бронзови статуйки - реплики на творби на Лизип. *Известия на Археологическия институт*, 33, 1972, 127-133
38. Някои проучвания на културата и изкуството в Тракия през втората половина на I хилядолетие пр. н. е. *Археология*, 1974, 3, 28-37
39. Notes sur la toreutique antique en Thrace. *Thracia* 3, 1974, 185-193
40. Rustungen und Waffen. Der erste internationale Kongreß des Thrakologen. *Sofioter Nachrichten*
41. Ier Colloque sur les Illyrien. *Etudes balcanique*, 1972,4, 148
42. Nouvelles données sur les artisanats en Thrace dans l'Antiquité. Vestiges d'ateliers métallurgiques du Ve siècle av. n. ère à Mésambria. *Acta Conventus XI "Eirene"*, Warsovia, 1968, (1974), 485-492
43. Влияние техники выполнения при оформлении стиля и мотивов в тореутике фракийцев и скифов. *Studia Thracica*, 1, 1975, 127-138
44. Подводна археология в Несебър. *Векове*, 1975, 3,43-48
45. *Statuettes en bronze du Musée national archéologique à Sofia. (Statuettes de culte)*. Sofia, 1975
46. Исторически и културни периоди в развитието на Несебър. *ICOMOS*, 26.09.1975.
47. За централния сюжет и за авторството на стенописите на Казанлъшката гробница. *Музеи и паметници на културата*, 1976, 2,7-12
48. Armurile thrace: artă autohtonă eu ecouri indepartate. *Magazin istoric*, 1976, 8, 47-49
49. Observations sur les parures thraces et illyriennes du Ve au IVe s. av. n. ère. *Actes du Cer colloque sur les Illyriens (Illiria, 4)*. Tirana, 1976, 347-356
50. Sur l'origine de la statuette en bronze de Sèvlievo. *Pulpudeva*, 1, 1976, 132-134
51. Изложбата „Скитското изкуство в София“. *Музеи и паметници на културата*, 4, 48-51
52. Изображенията на Дионис в българските музеи. *Български курорти*, 1976, 2.
53. Essai de mettre en rapport Athenion de Maronée avec la peinture en Thrace vers la fin du IVe s. av. n. ère. *Thracia*, 4. Sofia, 1977, 177-188
54. Notes sur les parures de la Thrace et de l'Anatolie. *Proceeding of the X International Congress of classical Archaeology*. Ankara, 1978, 989-994
55. Le trésor de Valcitrán - un jalon dans l'étude de la religion Thrace. *Pulpudeva*, 2. Sofia, 1978, 240-244
56. Une statuette en bronze de Zeus Keraunos de la vallée du Strymon. *Studia in honorem V. Beshevliev*. Sofia, 1978, 310-314
57. Verejtje mbi stolite thrake dhe iliriane te shekullit V-II p. eresse sone. *Akte te Kolokuit te Ire mbi iliret*. Pristine, 1978, 385-395
58. Историята отразена върху паметниците на Несебър. *Български курорти*, 1978, 3.
59. Mesambria Pontica et le monde méditerranéen. *Eirene*, 15, 1978
60. Au sujet des rapports de la Thrace et le monde Egéen. *XI International Congress of Classical Archeology*. Abstracts. London, 1978, 91

61. Mesambria Pontica. *Widomocdie archeologiene*, 1979, 1, 34-40
62. La civilisation et l'art en Thrace et les rapports avec le Proche Orient au Ier millénaire av. n. ère. *International Congrès des études du Sud-Est Européennes*. Ankara, August, 1979. Resumes. Ankara, 1979, 23
63. Из скулптурата на Сердика. *София - древна и млада*. София, 1980, 26-27
64. Подводни археологически изследвания в Несебър. *Музеи и паметници на културата*, 1980, 3, 26-29
65. Quis autem erat Epimenes? *Klio*, 62,1, 1980, 47-48
66. La religion et l'art en Thrace d'après les données archéologiques du Ier millénaire av. n. ère. *Actes du IIe Congrès international de Thracologie*, 1. Bucarest, 1980, 413-422.
67. Le système de défense hellénique de Mesambria du côté nord à la lumière des recherches sous-marines. *Nessèbre*, 2. Sofia, 1980, 96-109.
68. Tuilles et terres cuites architecturales. *Nessèbre*, 2, Sofia, 1980, 110-155.
69. Античната скулптура в Монтана. *България 1300. Институции и държавна традиция*, 2. София, 1982, 143-149
70. Огненова-Маринова, Л., Б. Димитров. Въведение в проблематиката на Тракия Понтика. *Тракийски паметници*, 3. Тракия Понтика. София, 1982, 431-437.
71. Thracia Pontica. *Thracia Pontica*, 1. Sozopol, 1982, 69-81
72. Античните градове на територията на Народната Република България. *Култура и изкуство Причерноморья в античната епоха*. Москва, 1983, 5-6
73. Археология под водата - коментар на специалиста. *Наука и техника*, 1982, 7, 24-27
74. Бележки върху надписа от Севтополис. *Thracia*, 6. Sofia, 1984, 30-34
75. Дребни находки, теракоти, скулптури. *Севтополис*, 1. Бит и култура. София, 1984, 159-228
76. *Les bronze sculpte de l'époque romaine*. Catalogue. Sofia, 1984
77. Необичайната фиала от Рогозен. *Музеи и паметници на културата*, 1986, 4, 54-57
78. Mesambria et le monde thrace entre le VIIè et Vè s. av. n. è. *Thracia Pontica*, 3, 1986, 238-244
79. Mesambria Pontique. In Velkov, V., L. Ognenova-Marinova, Zh. Chibbuleva. *Mesambria-Mesemvria-Nessebar*. Sofia, 1991, 32-71.
80. Месамбрия. *Енциклопедия на изобразителните изкуства в България*, 2. София, 1987, 75-76
81. Au sujet de Dioscuridas de Mesambria. *IX Congrès inter, d'épigraphie grecque et latine* (Acta Centri Historiae. Terra Antiqua Balcanica, 2). Sofia, 1987, 262-263
82. Un atelier e plastes imaginarius à Montana. *Известия на Археологическия институт*, 37, 1987, 173-176. (Recherches sur la culture en Mésie et en Thrace, Bulgarie. (Ie - IVe siècle)
83. La datation des édifices médiévaux à Nessèbre d'après les données des fouilles. *Bulgaria Pontica medii aevi*, 2. Sofia, 1988, 570-576
84. Nesebar: Trend' anni di ricerca si terra e subaque. *Bollettino d'Arte*, 59, 1-2, 1990, 125-129
85. Une hypothèse sur le nom de Mesambria. - In: *Studia in honorem Borisi Gerov*. Sofia, 1990, 156-157

86. La « bria » thrace d'après les recherches archeologique a Nessèbre. *Thracia Pontica*, 4. Sofia, 1991, 133-136
87. Казанлъшката гробница - шедьовър на тракийското изкуство. *Тракийската култура през елинистичеката епоха в Казанлъшкия край*. Казанлък, 1991, 13-23
88. Бронзова декоративна пластика от украсата на легла, открита в България. *Годишник на Националния археологически музей*, 8, 1992, 115-125
89. La contribution de l'archéologie susmarine dans l'étude de la ville médiévale de Nessèbre. *Bulgaria Pontica medii aevi*, 3. Sofia, 1992, 243-246
90. Казанлъшката гробница. *Кратка енциклопедия: Тракийска древност*. София, 1993, 133
91. Ерос китаред от ц. „Голямо Село“ (Тъжа), Казанлъжко. *Известия на музеите от Югоизточна България*, 18, 1994, 67.
92. Mesembriacos portus. *Thracia Pontica*, 5, 1994, 139-142
93. Несебър най-после има достоен музей. *Черноморски фронт*, бр. 184, 05.09.1994
94. Обобщени наблюдения върху античния бронз от България. *Studia in memoriam magistri prof. Georgi Mihailov* (*Thracia Antiqua*, 10). София, 1999, 278-308
95. Теракота от Месамбрия - портрет на Арсиное III. *Studia in memoriam Ivani Galabov* (*Известия на народния музей Бургас*, 3). 2000, 62-65
96. L'armure des Thraces. *Archeologia Bulgarica*, 2000, 3, 11-26
97. Apollon Hyperboréen dans le répertoire décoratif de la toreutique thrace. *Civilisation grecque et cultures antiques périphériques*. Bucarest, 2000, 83-87
98. Старият град Несебър. *Девет световни ценности в България*. София, 2002, 51-58
99. Разсъждения върху тракийската култура и изкуство (VI-II в. пр. Хр.). *Академични четения в чест на професор Зл. Гочева*. (НБУ, Годишник на Департамент “Средиземноморски и източни изследвания”, I, 2002), София, 2003, 96-99
100. Ognenova-Marinova, L., Hr. Preshlenov. In contested area: Past and Future of the Underwater Archaeological Research in Nesebar, Bulgaria. In F. Maniscalco (ed.) *Mediterraneum. Protection of Cultural and Environmental Heritages*, 3. Protection of Underwater Cultural Heritages. Napoli, 2004, 265-271
101. Ognenova-Marinova, L., T. Stoyanov. The Chalkidian helmets and the origin of the North Thracian ceremonial armour. *Stephanos Arcaeologicos in honorem Professoris Ludmili Getov*. (SAUS, Suppl. 4). Sofia, 2005, 519-539
102. L'architecture domestique à Messambria IVe – IIe s. av. In J.C. Luba Ognenova-Marinova, Maria Reho, Jeanna Cimbuleva, Dimitar Sassellov, Velizar Velkov, Ivan Karayotov. *Nessebre*, vol. III, 2005
103. Une emblème méconue sur le pectoral d'or de Trébenishte. Е. Генчева (ред.) *Studia in honorem Alexandae Dimitrova-Milcheva*. Югоизточна Европа през античността VI в. пр. Хр. – началото на VII в. сл. Хр. Фабер, Велико Търново, 2008, 144-145
104. Мраморен колос на Аполон Китаред в Месамбрия Понтийска. *Сборник в памет на проф. В. Велков*. Faber, Велико Търново, 2009, 167-171